

## Adroddiad Archwilio Blynyddol 2021 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe

Blwyddyn archwilio: 2020-21

Dyddiad cyhoeddi: Ebrill 2022

Cyfeirnod y ddogfen: 2774A2020-21

Paratowyd y ddogfen hon ar gyfer defnydd mewnol Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ystod eang o swyddogaethau archwilio a chysylltiedig, gan gynnwys archwilio cyfrifon cyrff y GIG yng Nghymru, ac adrodd wrth y Senedd ar ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran y modd y mae'r sefydliadau hynny wedi defnyddio eu hadnoddau. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw'r enw torfol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae ganddynt ill dau eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel a ddisgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo ef ei hun unrhyw swyddogaethau.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2021

Ni dderbynnir unrhyw atebolrwydd gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw drydydd parti lle mae'r adroddiad hwn yn y cwestiwn.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partion perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partion perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn [swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru](mailto:swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru).

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

# Cynnwys

Adroddiad cryno	
Ynglŷn â'r adroddiad hwn	4
Negeseuon allweddol	5
Adroddiad manwl	
Archwiliad o'r cyfrifon	8
Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau	10
Atodiadau	
Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf	18
Atodiad 2 – ffi archwilio	21
Atodiad 3 – risgiau archwilio ariannol	22

# Adroddiad cryno

## Ynglŷn â'r adroddiad hwn

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r canfyddiadau o'm gwaith archwilio yn 2021 ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe (y Bwrdd Iechyd) a wnaed i gyflawni fy nghyfrifoldebau dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf honno'n ei gwneud yn ofynnol i mi:
  - archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan y Bwrdd Iechyd, a'u gosod gerbron y Senedd;
  - fy argyhoeddi fy hun bod gwariant ac incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd a'u bod yn unol â'r awdurdodau; a hefyd
  - fy argyhoeddi fy hun bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran y modd y mae'n defnyddio adnoddau.
- 2 Rwy'n nodi fy nghanfyddiadau ar y cyfan dan y penawdau canlynol:
  - Archwiliad o'r cyfrifon
  - Trefniadau ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio adnoddau
- 3 Digwyddodd gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff cyhoeddus yn parhau i ymateb i'r heriau digynsail a achoswyd gan bandemig COVID-19, gan adfer gwasanaethau ar yr un pryd. Cafodd fy rhaglen waith ei dylunio fel ag i roi'r sicrwydd gorau i bobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda. Rwyf wedi ystyried effaith yr argyfwng cyfredol ar gydnerthedd gwasanaethau cyhoeddus a'u ffurf yn y dyfodol. Roeddwn yn amcanu at sicrhau na fyddai fy ngwaith yn amharu ar ymdrechion cyrff cyhoeddus i fynd i'r afael â'r argyfwng, gan sicrhau hefyd ei fod yn parhau i gefnogi craffu a dysgu. Mae cyfyngiadau'n dal i fodoli ar wneud gwaith archwilio ar safleoedd, ac fe wnaethom barhau i weithio ac ymgysylltu o bell lle'r oedd yn bosibl, gan ddefnyddio technoleg. Mae'n anorfod bod hyn wedi cael effaith ar y ffordd yr ydym yn gwneud gwaith archwilio ond mae hefyd wedi helpu i sefydlu newidiadau cadarnhaol i'n ffyrdd o weithio.
- 4 Fel yn 2020, nid oedd fy ngwaith i archwilio'r cyfrifon heb ei heriau, nid dim ond o ran sut a ble yr oeddem yn gwneud y gwaith, ond hefyd o ran rhoi sylw i ystyriaethau ar gyfer datganiadau ariannol a oedd yn codi'n uniongyrchol o'r pandemig. Mae'r llwyddiant i'w gyflawni'n adlewyrchu cydymdrech gwych gan fy staff a swyddogion y Bwrdd Iechyd i gofleidio a galluogi ffyrdd newydd o weithio a pharhau i fod yn hyblyg i'r materion niferus a oedd yn codi ac i fod yn ystyriol ohonynt.
- 5 Rwyf wedi addasu ffocws a dull fy ngwaith archwilio perfformiad i sicrhau ei berthnasedd yng nghyd-destun yr argyfwng ac i'w gwneud yn bosibl gweithio o bell. Mae fy rhaglen waith wedi darparu ffocws ar themâu, gwersi a chyfleoedd mewn perthynas â threfniadau llywodraethu'r GIG a llesiant staff y GIG. Rwyf wedi adolygu'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu, a'r broses o gyflwyno'r brechlyn COVID-

19. Mae fy nhimau archwilio lleol wedi gwneud sylwadau ynghylch sut y mae trefniadau llywodraethu wedi addasu i ymateb i'r pandemig, a'r effaith y mae'r argyfwng wedi'i chael ar ddarparu gwasanaethau. Rwyf hefyd wedi adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru.
- 6 Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb o'r materion a gyflwynwyd mewn adroddiadau mwy manwl i'r Bwrdd Iechyd eleni (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o statws gwaith arfaethedig sy'n cael ei ail-gwmpasu ar hyn o bryd.
- 7 Mae **Atodiad 2** yn cyflwyno'r amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi i dalu costau gwneud fy ngwaith, o'i gymharu â'r ffi wreiddiol a nodwyd yng Nghynllun Archwilio 2021.
- 8 Mae **Atodiad 3** yn nodi'r risgiau archwilio ariannol a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio 2021 a sut yr aethpwyd i'r afael â hwy drwy'r archwiliad.
- 9 Mae'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Cyllid wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe wnaethom ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 18 Ionawr 2022. Bydd y Bwrdd yn cael yr adroddiad yn un o gyfarfodydd diweddarach y Bwrdd a bydd pob aelod yn cael copi. Rydym yn annog y Bwrdd Iechyd yn gryf i drefnu ei fod yn cael ei gyhoeddi'n ehangach. Byddwn yn trefnu bod yr adroddiad ar gael i'r cyhoedd ar [wefan Archwilio Cymru](#) ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.
- 10 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Bwrdd Iechyd am eu help a'u cydweithrediad trwy gydol fy archwiliad.

## Negeseuon allweddol

### Archwiliad o'r cyfrifon

- 11 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd wedi'u paratoi'n briodol a'u bod yn berthnasol gywir ac fe gyhoeddais farn archwilio ddiamod arnynt. Ni chanfu fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd Iechyd a oedd yn berthnasol i'm harchwiliad i o'r cyfrifon. Fodd bynnag, gosodais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn nodyn 21 yn y cyfrifon sy'n ymwneud ag effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru mewn perthynas â rhwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG.
- 12 Dygais un mater arall i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio hefyd. Tynnodd y Bwrdd Iechyd ein sylw at eu buddiant lleiafrifol mewn cwmni gofal clwyfau cyfyngedig preifat a sefydlwyd yn 2004-05 fel 'cwmni deillio' i Ymddiriedolaeth GIG Bro Morgannwg gynt. Ar y pryd, byddai Ymddiriedolaeth GIG Bro Morgannwg wedi meddu ar y pwerau cyfreithiol i sefydlu'r 'cwmni deillio' hwn. Datgelwyd y buddiant hwn yng nghyfrifon Ymddiriedolaeth GIG Bro Morgannwg tan 2008-09. Fodd bynnag, newidiodd fformat y cyfrifon yn 2009-10 pan ddaeth Bwrdd Iechyd Abertawe Bro Morgannwg i fodolaeth ac nid oedd y nodyn Buddsoddiad mewn Ased Sefydlog wedi'i gynnwys mwyach ym mhrofforma cyfrifon y Bwrdd Iechyd. Ni

wnaed unrhyw ddatgeliad pellach mewn cyfrifon dilynol tan 2020-21 pan gafodd y datgeliad ei adfer yn Nodyn 16 “asedau ariannol eraill”.

- 13 Ni wnaeth y Bwrdd Iechyd Fantoli'r cyfrifon ar gyfer y tair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021, ac er nad oedd ganddo unrhyw drafodion ariannol perthnasol eraill nad oeddent yn unol â'r awdurdodau neu nas defnyddiwyd at y dibenion a fwriadwyd, rwyf wedi cyhoeddi barn amodol ar reoleidd-dra'r trafodion ariannol yng nghyfrifon y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21.
- 14 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad o sylwedd ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd i amlygu'r methiant i fantoli'r cyfrifon ac i fod â chynllun tair blynedd cymeradwy yn ei le ac i nodi manylion pellach ynghylch y paragraff Pwyslais ar Fater a gynhwysais yn fy marn archwilio.

## **Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau**

- 15 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad wedi fy arwain at y casgliadau canlynol:
  - mae'r rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu yn gwneud cyfraniad pwysig i reoli COVID-19 yng Nghymru. Er bod y rhaglen wedi ei chael yn anodd ymdopi â brigau cynharach yn nhrosglwyddiad y feirws, mae wedi dangos gallu i ddysgu ac esblygu'n gyflym mewn ymateb i'r heriau y mae wedi'u hwynebu.
  - mewn perthynas â Threfniadau Llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru: ers yr adolygiadau blaenorol yn 2015, mae trefniadau llywodraethu, rheoli a chynllunio wedi gwella, ond yn awr bydd effaith COVID-19 yn golygu bod angen strategaeth glir i adfer gwasanaethau a byddai'n dal o fudd adolygu'r trefniadau llywodraethu ehangach ar gyfer gwasanaethau arbenigol yn unol â'r ymrwymadau yn 'Cymru Iachach'.
  - mae'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yng Nghymru wedi cael ei chyflawni ar gyflymder sylweddol gyda phartneriaid lleol, cenedlaethol ac ar lefel y DU yn cydweithio i frechu cyfran sylweddol o boblogaeth Cymru. Yn awr mae angen cynllun eglur ar gyfer yr heriau sydd o'n blaenau.
  - mae holl gyrff y GIG wedi cadw ffocws eglur ar les staff trwy gydol y pandemig ac wedi rhoi ystod eang o fesurau ar waith i gefnogi iechyd corfforol a lles meddyliol eu staff yn ystod yr argyfwng. Mae'n hollbwysig yr adeiledir ar y gweithgareddau hyn, a bod lles staff yn dal i fod yn flaenoriaeth ganolog i gyrff y GIG wrth iddynt ymdrin â heriau cyfunol adfer gwasanaethau, parhau i ymateb i bandemig COVID-19, a hefyd rheoli pwysau tymhorol.
  - mae gan y Bwrdd Iechyd drefniadau cadarn ar gyfer datblygu cynlluniau gweithredol a monitro'r modd y cânt eu cyflawni a ategir gan waith modelu data effeithiol i allu ymateb i'r amgylchiadau newidiol.

- mae gan y Bwrdd Iechyd drefniadau sy'n effeithiol at ei gilydd ar gyfer y Bwrdd a phwyllgorau, mae'n ymrwymedig i wasanaethau o ansawdd da a lles staff, ac mae ganddo gynlluniau sydd wedi datblygu'n dda ac sy'n cael eu monitro'n rheolaidd. Mae'r Bwrdd Iechyd bellach wedi gwneud cynnydd da o ran rhoi Fframwaith Sicrwydd y Bwrdd ar waith, ac mae trefniadau rheoli risgiau corfforaethol yn dal i weithio'n dda. Fodd bynnag, mae angen i newidiadau i'r tîm Gweithredol ymwreiddio, mae angen cryfhau trefniadau gweithredol ar gyfer llywodraethu risg ac ansawdd ac mae cyfleoedd i wella gwybodaeth ar gyfer craffu a sicrwydd.
- er bod y Bwrdd Iechyd yn parhau i wynebu heriau ariannol sylweddol, mae wedi cynnal rheolaethau a threfniadau adrodd ariannol effeithiol, ac mae'n gweithio'n galed i gyflawni adferiad ariannol.
- er bod trefniadau llywodraethu ansawdd corfforaethol y Bwrdd Iechyd yn dangos nifer o gryfderau, ceir gwendidau sylweddol mewn trefniadau, yn rhai corfforaethol ac o fewn timau gweithredol, sy'n cyfyngu ar allu'r Bwrdd Iechyd i wybod a yw'r gwasanaethau y mae'n eu darparu'n ddiogel ac yn effeithiol.
- mae'r Bwrdd Iechyd wedi gwneud cynnydd da o ran mynd i'r afael â'm hargymhellion blaenorol mewn perthynas â gwasanaethau radioleg.

16 Caiff y canfyddiadau hyn eu hystyried ymhellach yn yr adrannau canlynol.

# Adroddiad manwl

## Archwiliad o'r cyfrifon

- 17 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn crynhoi canfyddiadau fy archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd lechyd ar gyfer 2020-21. Trwy gyfrwng y datganiadau hyn y mae'r sefydliad yn dangos ei berfformiad ariannol ac yn nodi ei asedau net, ei gostau gweithredu net, enillion a cholledion cydnabyddedig, a lliffoedd arian. Mae paratoi'r datganiadau'n elfen hanfodol o ddangos stiwardiaeth briodol ar arian cyhoeddus.
- 18 Roedd fy Nghynllun Archwilio ar gyfer 2021 yn nodi'r risgiau archwilio ariannol ar gyfer yr archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd lechyd ar gyfer 2020-21. Mae Arddangosyn 4 yn **Atodiad 3** yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr ymdriniwyd â hwy fel rhan o'r archwiliad.
- 19 Caiff fy nghyfrifoldebau am archwilio datganiadau ariannol y Bwrdd lechyd eu disgrifio yn fy nghyhoeddiadau [Datganiad o Gyfrifoldebau](#), sydd ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

## Cywirdeb a pharatoi datganiadau ariannol 2020-21

- 20 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd lechyd wedi'u paratoi'n briodol a'u bod yn berthnasol gywir ac fe gyhoeddais farn archwilio ddiamod arnynt. Ni chanfu fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd lechyd a oedd yn berthnasol i'm harchwiliad i o'r cyfrifon. Fodd bynnag, gosodais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon sy'n ymwneud â Rhwymedigaethau Treth Pensiwn Clinigwyr y GIG.
- 21 Cefais gyfrifon drafft erbyn y terfyn amser ac roedd y papurau gwaith ategol o ansawdd da.
- 22 Fe adolygais y rheolaethau mewnol hynny a oedd yn berthnasol i'r archwiliad yn fy nhyb i, i'm helpu i adnabod, asesu ac ymateb i'r risgiau o gamddatganiad perthnasol yn y cyfrifon. Ni wnes eu hystyried at ddibenion mynegi barn ynglŷn ag effeithiolrwydd gweithredu rheolaeth fewnol. Ni wnaeth fy adolygiad adnabod unrhyw ddiffygion sylweddol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd lechyd.
- 23 Rhaid i mi hysbysu'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch materion sy'n codi o'm gwaith cyn fy mod yn cyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Cyflwynodd fy Arweinydd Ymgysylltu ar gyfer Archwilio Ariannol adroddiad i Bwyllgor Archwilio'r Bwrdd lechyd ynghylch y materion hyn ar 7 Mehefin 2021. Mae **Arddangosyn 1** yn crynhoi'r materion allweddol a nodwyd yn yr adroddiad hwnnw.



## Arddangosyn 1: materion a nodwyd yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Camddatganiadau nas cywirwyd	Nid oedd unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd.
Camddatganiadau a gywirwyd	Fe wnaed nifer o addasiadau i'r cyfrifon drafft a oedd yn ymwneud yn bennaf â naratif ychwanegol i ddarparu mwy o eglurder.
Materion arwyddocaol eraill	Fe wnes i amodi fy marn rheoleidd-dra a chyhoeddi adroddiad o sylwedd am na chyflawnodd y Bwrdd lechyd ei ddyletswydd ariannol i fantoli'r cyfrifon am y tair blynedd a ddaeth i ben yn 2020-21.

- 24 Cynhaliiais adolygiad o ffurflen Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan hefyd. Deuthum i'r casgliad bod yr wybodaeth gyfunol parti i gontract yn gyson â sefyllfa ariannol y Bwrdd lechyd ar 31 Mawrth 2021 a bod y ffurflen wedi'i pharatoi yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys.
- 25 Mae fy archwiliad ar wahân o ddatganiadau ariannol y cronfeydd elusennol wedi'i gwblhau, ac fe gyhoeddais farn ddiamod ar y cyfrifon ar 3 Rhagfyr 2021.

### Rheoleidd-dra trafodion ariannol

- 26 Ni wnaeth y Bwrdd lechyd fantoli'r cyfrifon ar gyfer y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 ac felly rwyf wedi cyhoeddi barn amodol ar reoleidd-dra'r trafodion ariannol o fewn ei gyfrifon ar gyfer 2020-21
- 27 Rhaid i drafodion ariannol y Bwrdd lechyd fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu rheoli. Rhaid i'r Bwrdd lechyd fod â'r pwerau i gael yr incwm ac i ysgwyddo'r gwariant. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau hyn ac yn profi nad oes unrhyw elfennau perthnasol o incwm na gwariant nad oes gan y Bwrdd lechyd y pwerau i'w cael neu eu hysgwyddo.
- 28 Lle nad yw Bwrdd lechyd yn mantoli'r cyfrifon, mae ei wariant yn mynd y tu hwnt i'w bwerau i wario ac felly rhaid i mi amodi fy marn ar reoleidd-dra.
- 29 Yn 2020-21, nododd y Bwrdd lechyd ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn o £24.3 miliwn. Hefyd, aeth y Bwrdd lechyd y tu hwnt i'w derfyn adnoddau cronus trwy wario £50.5 miliwn yn fwy na'r £3.1 biliwn yr oedd wedi'i awdurdodi i'w wario yn y cyfnod o dair blynedd rhwng 2018-19 a 2020-21.

- 30 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad o sylwedd ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd lechyd i amlygu ei fethiant i fantoli'r cyfrifon a hefyd ei fethiant i fod â chynllun tair blynedd cymeradwy.
- 31 Mae gennyf y pŵer i osod adroddiad o sylwedd ar gyfrifon y Bwrdd lechyd ochr yn ochr â'm barnau pan fo arnaf eisiau amlygu materion.
- 32 Oherwydd methiant y Bwrdd lechyd i gyflawni ei ddyletswyddau ariannol rwyf wedi cyhoeddi adroddiad o sylwedd sy'n nodi'r manylion ffeithiol: methodd â chyflawni ei ddyletswydd i fantoli'r cyfrifon (fel a nodir uchod) ac nid oes ganddo gynllun tair blynedd cymeradwy ac mae'n gweithio gan ddilyn cynllun un flwyddyn ar hyn o bryd.

## Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau

- 33 Mae'n ofynnol yn statudol fy mod yn fy argyhoeddi fy hun bod gan y Bwrdd lechyd drefniadau priodol i sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio'i adnoddau. Rwyf wedi gwneud amrywiaeth o waith archwilio perfformiad yn y Bwrdd lechyd dros y 12 mis diwethaf i'm helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:
- archwilio sut y mae cyrff y GIG wedi ymateb i heriau cyflawni'r rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu.
  - adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau lechyd Arbenigol Cymru.
  - adolygu pa mor dda yr oedd y broses o gyflwyno'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yn mynd rhagddi.
  - adolygu sut y gwnaeth cyrff y GIG gefnogi lles staff yn ystod pandemig COVID-19.
  - cwblhau asesiad strwythuredig fesul cam o drefniadau corfforaethol y Bwrdd lechyd ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.
  - adolygu effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu ansawdd y Bwrdd lechyd.
  - asesu cynnydd a wnaed yn erbyn argymhellion blaenorol mewn perthynas â gwasanaethau radiolog.
- 34 Caiff fy nghasgliadau yn seiliedig ar y gwaith hwn eu nodi isod.

## Y rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu

- 35 Fe wnaeth fy ngwaith archwilio sut yr ymatebodd gwasanaethau cyhoeddus i heriau cyflawni Rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu Llywodraeth Cymru. Yn ogystal â gwneud sylwadau am gyflawni'r rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu hyd at a chan

gynnwys ym mis Rhagfyr 2020, fe wnaeth fy adroddiad nodi rhai o'r heriau a chyfleoedd allweddol a fydd yn cyflwyno'u hunain fel rhan o'r frwydr barhaus i reoli COVID-19.

- 36 Canfûm fod gwahanol rannau o'r sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru wedi cydweithio'n dda i adeiladu'r rhaglen Profi, Orlhain, Diogelu yn gyflym. Fe wnaeth cyfluniad y system gyfuno goruchwyliaeth ac arbenigedd technegol cenedlaethol â pherchnogaeth leol a rhanbarthol ar y rhaglen, a'r gallu i ddefnyddio cudd-wybodaeth a gwybodaeth leol i lunio ymatebion.
- 37 Mae trefniadau ar gyfer profi ac olrhain cysylltiadau wedi esblygu wrth i'r pandemig fynd rhagddo. Ond fe brofodd yn gryn her cynnal perfformiad gofynnol y trefniadau hyn yn wyneb galw cynyddol.
- 38 Er gwaethaf gweithgarwch profi ac olrhain cynyddol, fe barhaodd y feirws i ymledu, ac fel mewn rhannau eraill o'r DU ac yn rhyngwladol, bu angen i weithgarwch profi ac olrhain gael ei ategu â chyfyngiadau symud lleol a chenedlaethol mewn ymgais i leihau cyfraddau trosglwyddo.
- 39 Er bod ystod o fecanweithiau cymorth yn bodoli, mae'n dal i fod yn anodd gwybod pa mor dda y mae'r elfen 'diogelu' o Profi, Orlhain, Diogelu wedi bod yn gweithio i gynorthwyo pobl i hunanynysu.

## Trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru

- 40 Ym mis Mai 2021, cyhoeddais fy adolygiad o drefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru. Cydbwyllgor yw Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru sy'n cynnwys, ac yn cael ei ariannu gan, y saith bwrdd iechyd lleol yng Nghymru. O ddydd i ddydd, mae'r Cydbwyllgor yn dirprwyo cyfrifoldeb gweithredol am gomisiynu i swyddogion Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, trwy'r tîm rheoli. Mae gan Bwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, a letyir gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, gyllideb flynyddol o £680 miliwn ac mae'n gwneud penderfyniadau ar y cyd ynglŷn ag adolygu, cynllunio, caffael a monitro perfformiad gwasanaethau arbenigol ar gyfer poblogaeth Cymru ar ran byrddau iechyd.
- 41 Yn 2015, fe wnaeth dau adolygiad ar wahân amlygu materion gyda threfniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru. O ystyried yr amser a oedd wedi mynd heibio ers y ddau adolygiad, ynghyd â phwysau cynyddol ar y gwasanaeth a phwysau ariannol cynyddol a'r dirwedd newidiol o ran comisiynu cydweithredol, roeddwn yn teimlo ei bod hi'n amserol adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru.
- 42 Canfu fy adolygiad fod nifer o welliannau wedi cael eu gwneud i'r trefniadau llywodraethu ar y cyfan ym Mhwylgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru ers 2015. Fe wnaed cynnydd da i gryfhau trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd gwasanaethau arbenigol, er bod cyfle o hyd i gynyddu'r sylw a roddir i adrodd ar gyllid, perfformiad, ac ansawdd yn y Cydbwyllgor. Mae angen adolygu'r trefniadau

ar gyfer recriwtio a gwobrwyo aelodau annibynnol sy'n eistedd ar y Cydbwyllgor hefyd o ystyried rhai o'r heriau o ran llenwi'r rolau hyn. Mae gan aelodau presennol y Cydbwyllgor berthynas weithio iach ac maent yn gweithredu'n dda gyda'i gilydd. Fodd bynnag, mae'r model cyfredol yn creu gwrthdaro buddiannau posibl oherwydd bod rhai aelodau o'r Cydbwyllgor hefyd yn Brif Swyddogion y cyrff iechyd a gomisiynir i ddarparu gwasanaethau arbenigol.

- 43 Canfu fy adolygiad fod trefniadau ar gyfer cynllunio gwasanaethau a gomisiynir yn dda ar y cyfan a bod y ffocws ar werth yn gwella. Fodd bynnag, mae rhai gwasanaethau newydd allweddol megis modelau gwasanaeth newydd ar gyfer trawma mawr a llawfeddygaeth thorasig wedi cymryd amser hir i'w cytuno a'u rhoi ar waith. Canfu fy adolygiad hefyd fod pandemig COVID-19 wedi effeithio'n sylweddol ar ddarparu gwasanaethau arbenigol, ac y dylai datblygu cynllun i adfer gwasanaethau arbenigol fod yn flaenoriaeth yn awr. Mae cynllun hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, Cymru Iachach, yn dynodi bwriad i adolygu nifer o swyddogaethau cenedlaethol a letyir, gan gynnwys Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, gan amcanu at 'gyfnerthu gweithgarwch cenedlaethol a gwneud llywodraethu ac atebolrwydd yn fwy eglur'.
- 44 Er bod y trefniadau llywodraethu ar gyfer Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru wedi parhau i wella, mae fy adroddiad yn dangos bod nifer o agweddau ar fodel Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru y mae'n werth rhoi sylw pellach iddynt.

## Y rhaglen frechu

- 45 Fe ganolbwyntiodd fy archwiliad ar gyflwyno'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yng Nghymru hyd at fis Mehefin 2021, y ffactorau a effeithiodd ar ei chyflwyno a heriau a chyfleoedd yn y dyfodol.
- 46 Mae'r rhaglen frechu wedi cael ei chyflawni ar gyflymder sylweddol. Ar adeg cyhoeddi'r adroddiad, y cyfraddau brechu yng Nghymru oedd yr uchaf o blith y pedair gwlad yn y DU, ac roeddent gyda'r uchaf yn y byd. Darparodd y cerrig milltir yn strategaeth frechu Llywodraeth Cymru hwb cryf i'r rhaglen a hyd at adeg cyhoeddi'r adroddiad, roedd y cerrig milltir allweddol wedi cael eu cyrraedd.
- 47 Mabwysiadwyd canllawiau Cydbwyllgor y DU ar Frechu ac Imiwneiddio ynghylch grwpiau blaenoriaeth ond mae'r broses o adnabod pobl yn rhai o'r grwpiau hyn wedi bod yn gryn her.
- 48 Mae'r sefydliadau a fu'n rhan o gyflwyno'r rhaglen wedi gweithio'n dda i sefydlu ystod o fodolau brechu sy'n gwneud y defnydd gorau o'r brechlynnau sydd ar gael, gan hefyd ddarparu cyfleoedd i roi brechiadau'n agos at y cymunedau y maent yn eu gwasanaethu.
- 49 Ar y cyfan roedd y gyfradd derbyn brechiadau hyd at adeg cyhoeddi'r adroddiad yn uchel, ond roedd cyfradd derbyn is ar gyfer rhai grwpiau ethnig ac yn y cymunedau mwyaf amddifadus. Ar adeg yr archwiliad, roedd gwastraff brechlynnau'n fach

iawn, ond roedd pryderon yn dod i'r amlwg ynghylch peidio â chadw apwyntiadau a drefnwyd.

- 50 Y gadwyn gyflenwi ryngwladol yw'r ffactor mwyaf arwyddocaol sy'n effeithio ar gyflwyno'r rhaglen, gyda stoc gyfyngedig o frechlynnau'n cael ei chadw yng Nghymru. Fodd bynnag, roedd ymwybyddiaeth gynyddol o lefelau cyflenwadau yn y dyfodol yn galluogi byrddau iechyd i reoli'r broses o gyflwyno'r rhaglen frechu mewn modd effeithiol.
- 51 Wrth i'r rhaglen symud i mewn i ail hanner 2021, fe ddaeth heriau i'r fei o ran annog rhai grwpiau i gael eu brechu, cydnerthedd y gweithlu brechu ac argaeledd lleoliadau. Mae angen cynllun tymor hwy i fynd i'r afael â'r elfennau hyn ac elfennau eraill o'r rhaglen frechu barhaus.

## **Sut y gwnaeth cyrff y GIG gefnogi lles staff yn ystod pandemig COVID-19**

- 52 Fe wnaeth fy adolygiad ystyried sut y mae cyrff y GIG wedi cefnogi lles eu staff yn ystod y pandemig, gyda ffocws penodol ar eu trefniadau ar gyfer diogelu staff sy'n wynebu risg uwch oherwydd COVID-19.
- 53 Mae staff y GIG wedi dangos cydnerthedd ac ymroddiad rhyfeddol trwy gydol y pandemig, er eu bod wedi wynebu straeniau enfawr ar eu hiechyd meddwl ac iechyd corfforol. Roedd y GIG yng Nghymru eisoes yn wynebu nifer o heriau mewn perthynas â lles staff cyn y pandemig, ac mae'r argyfwng wedi amlygu pwysigrwydd cefnogi iechyd meddwl ac iechyd corfforol gweithlu'r GIG.
- 54 Trwy fy ngwaith Asesu Strwythuredig, canfûm fod cyrff y GIG wedi symud yn gyflym ar ddechrau'r pandemig i wella mentrau lles i gefnogi staff trwy gyfnod digynsail. Wrth i'r pandemig ddatblygu, canfûm fod cyrff y GIG yng Nghymru wedi rhoi ystod o fesurau ar waith i wella lles staff, megis creu manau gorffwys pwrpasol, cynyddu darpariaeth iechyd meddwl a lles seicolegol, gwella mesurau rheoli ac atal heintiau, a galluogi staff i weithio o bell.
- 55 Fe wnaeth fy ngwaith hefyd fwrw golwg ar sut y gwnaeth cyrff y GIG yng Nghymru amddiffyn staff a oedd yn wynebu risg uwch oherwydd COVID-19. Ymhlith mentrau diogelu eraill, canfûm fod yr holl gyrff wedi cyflwyno Adnodd Asesu Risg COVID-19 Cymru Gyfan ar gyfer y Gweithlu sy'n adnabod y rhai sy'n wynebu risg uwch ac yn rhoi anogaeth i gynnal sgwrs am roi mesurau ychwanegol ar waith i sicrhau bod staff yn cael eu hamddiffyn yn ddigonol. Er bod cyrff y GIG wedi hyrwyddo'r adnodd asesu ac wedi annog staff i'w gwblhau, roedd cyfraddau cwblhau'n amrywio rhwng cyrff y GIG.
- 56 Er bod yr argyfwng heb os wedi cael effaith sylweddol ar les staff yn y tymor byr, ni ellir tanamcangyfrif yr effeithiau tymor hwy. Gyda gweithlu sydd wedi blino'n fwy nag erioed yn emosynol ac yn gorfforol, rhaid i gyrff y GIG yng Nghymru gadw ffocws ar les staff ac ymgysylltiad â staff i ymgodymu ag effeithiau tymor hwy'r argyfwng. Felly, cyhoeddwyd rhestr wirio i gyd-fynd â'm hadroddiad sy'n nodi rhai

o'r cwestiynau y dylai aelodau o Fyrddau yn y GIG fod yn eu gofyn i sicrhau bod gan eu cyrff iechyd drefniadau da i gefnogi lles staff.

## Asesiad strwythuredig

- 57 Cafodd fy ngwaith asesu strwythuredig ei ddylunio yng nghyd-destun yr ymateb parhaus i'r pandemig. Fe wnes i sicrhau dull digon pragmatig a pherthnasol i'm helpu i gyflawni fy nghyfrifoldebau statudol, gan hefyd gyfyngu i'r eithaf ar yr effaith ar gyrff y GIG wrth iddynt barhau i ymateb i'r pandemig. Fe wnaeth fy nhîm y gwaith mewn dau gam eleni:
- fe wnaeth cam 1 ystyried y trefniadau cynllunio a oedd yn tanategu'r broses o ddatblygu a chyflawni'r cynllun gweithredol ar gyfer chwarteri tri a phedwar yn 2020-21.
  - fe wnaeth cam 2 ystyried sut y gwnaeth trefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli ariannol addasu dros y flwyddyn. Rhoddodd archwilyr sylw hefyd i gynnydd a wnaed i fynd i'r afael ag argymhellion blaenorol.

## Trefniadau cynllunio gweithredol

- 58 Fe roddodd fy ngwaith ystyriaeth i drefniadau'r Bwrdd Iechyd a oedd yn tanategu'r cynllun gweithredol ar gyfer chwarteri tri a phedwar yn 2020-21. Roedd y fframwaith cynllunio'n cynnwys cynnal trefniadau cynllunio gweithredol effeithiol ac effeithlon mewn cyrff iechyd i roi arweiniad o ran eu hymateb i'r pandemig yn ogystal ag ymateb i bwysau'r gaeaf a gosod y sylfeini ar gyfer adfer gwasanaethau'n effeithiol.
- 59 Canfu fy ngwaith fod cynllun y Bwrdd Iechyd ar gyfer chwarteri tri a phedwar wedi cael ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru o fewn y ffrâm amser ofynnol, ei fod yn cynnwys y meysydd angenrheidiol o fewn canllawiau'r fframwaith cynllunio a bod y Bwrdd wedi craffu arno a'i gymeradwyo mewn modd priodol.
- 60 Mae dull cynllunio gweithredol y Bwrdd Iechyd yn gadarn ac fe'i tanategir gan broses effeithiol i fodelu data i alluogi ymatebion ystwyth i amgylchiadau newidiol. Fe nododd y Bwrdd Iechyd gamau gweithredu a cherrig milltir eglur ar gyfer cyflawni ei gynllun yn chwarteri tri a phedwar, a chafodd cynnydd o ran ei gyflawni ei fonitro'n rheolaidd gan y Bwrdd a'i bwyllgorau.

## Trefniadau llywodraethu

- 61 Fe wnaeth fy ngwaith ystyried gallu'r Bwrdd Iechyd i gynnal trefniadau llywodraethu cadarn gan hefyd orfod ymateb i'r heriau digynsail a gyflwynwyd gan y pandemig. Mae ffocws allweddol y gwaith wedi bod ar y trefniadau corfforaethol ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus. Fe wnaethom hefyd ystyried sut y cafodd busnes a ohiriwyd yn 2020 ei adfer a sut y mae gwersi a ddysgwyd o'r pandemig yn llunio trefniadau yn y dyfodol ar gyfer sicrhau llywodraethu ac adferiad da ar sail barhaus.

- 62 Canfu fy ngwaith fod y Bwrdd yn dal i gynnal busnes mewn ffordd agored a thryloyw, ond bod angen i wefan y Bwrdd lechyd wella er mwyn ei gwneud yn bosibl cael mynediad rhwyddach at wybodaeth gyfoes. Mae'r Bwrdd lechyd wedi cynnal trefniadau llywodraethu da, gan amrywio mynychder cyfarfodydd y Bwrdd a phwyllgorau fel y bo'n briodol, ac yntau'n gweld faint o bwysau sydd ar uwch aelodau o staff. Mae'r Bwrdd lechyd yn ymrwymedig i adolygu effeithiolrwydd y Bwrdd ac mae wedi llwyddo gan mwyaf i gynnal parhad o ran aelodau annibynnol, er bod angen adfer y Fforwm Proffesiynol Gofal lechyd.
- 63 Mae cyfle hefyd i wella ansawdd gwybodaeth a ddarperir ar gyfer y Bwrdd a phwyllgorau, gan leihau swm yr wybodaeth a mynd ati ar yr un pryd i gynyddu'r ffocws ar gamau gweithredu. Mae'r Bwrdd lechyd wedi cynnal cyfleoedd i sicrhau prosesau penderfynu cyflym ac wedi cynyddu'r ymgysylltu â'i Grwpiau Gwasanaeth. Bu nifer sylweddol o newidiadau i'r Tîm Gweithredol dros y flwyddyn ddiwethaf, ond mae hyn bellach ar sylfaen gadarnach gyda phenodiadau parhaol wedi cael eu gwneud i nifer o rolau a arferai fod yn rhai interim o ran eu natur.
- 64 Canfu fy ngwaith hefyd fod gan y Bwrdd lechyd gynlluniau sydd wedi datblygu'n dda ar gyfer parhau â'i ymateb i COVID-19 a chynllunio ac ailosod gwasanaethau, gan amcanu at ddarparu cynaliadwyedd tymor hwy. Bu ymgysylltu cadarnhaol ynghylch newidiadau i wasanaethau ac mae partneriaethau'n gweithio'n dda. Mae adroddiadau ar gynnydd i'r Bwrdd ar gyflawni cynlluniau'n dda. Mae'r Bwrdd lechyd bellach wedi gwneud cynnydd da o ran rhoi Fframwaith Sicrwydd y Bwrdd ar waith, ac mae trefniadau rheoli risgiau corfforaethol yn dal i weithio'n dda. Fodd bynnag, mae angen gwella'r modd y rheolir risgiau ar lefel gwasanaethau.
- 65 Mae'r Bwrdd lechyd yn parhau i ymrwymo i les staff. Mae ansawdd a diogelwch gwasanaethau'n flaenoriaeth a chymerir camau ymatebol i wella pan fo angen. Fodd bynnag, mae ein hadolygiad llywodraethu ansawdd wedi canfod bod angen gwaith sylweddol i gryfhau trefniadau llywodraethu ansawdd gweithredol (gweler **paragraff 68**). Er bod trefniadau i dracio argymhellion archwilio yn eu lle, mae diffyg gwybodaeth reolaidd mewn perthynas ag argymhellion unigol yn cyfyngu ar graffu, ac mae nifer o argymhellion bellach yn hwyr yn cael eu rhoi ar waith.

## Rheoli adnoddau ariannol

- 66 Fe wnes i ystyried perfformiad ariannol y Bwrdd lechyd, ei reolaethau ariannol a'i drefniadau ar gyfer monitro perfformiad ariannol ac adrodd arno.
- 67 Canfûm, er ei fod yn parhau i wynebu heriau ariannol sylweddol, fod y Bwrdd lechyd wedi cynnal rheolaethau ac adroddiadau ariannol effeithiol, a'i fod yn gweithio'n galed i gryfhau ei adferiad ariannol. Nid oedd y Bwrdd lechyd yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau ariannol ar gyfer 2020-21, fel a grybwyllwyd ym **mharagraffau 29-30**, ac er bod y Bwrdd lechyd ar y trywydd iawn gyda'i gynllun ariannol ar gyfer 2021-22, bydd yn parhau i fethu â chyflawni ei ddyletswyddau ariannol oherwydd diffyg ariannol diwedd blwyddyn wedi'i gynllunio o £24.4 miliwn. Mae'r Bwrdd lechyd yn parhau i gynnal rheolaethau ariannol priodol ac mae'n parhau i gryfhau ei reolaeth ariannol i gefnogi adferiad ariannol. Mae goruchwyllo a

chraffu ar sefyllfa ariannol y Bwrdd Iechyd mewn modd amserol yn dal i ddigwydd, gyda hynny'n cael ei ategu gan adroddiadau cynhwysfawr.

## Trefniadau llywodraethu ansawdd

- 68 Fe wnaeth fy archwiliad archwilio pa un a yw trefniadau llywodraethu'r sefydliad o gymorth i ddarparu gwasanaethau diogel ac effeithiol o ansawdd da. Roedd yr adolygiad yn canolbwyntio ar y dull gweithredol a chorfforaethol o fynd i'r afael â llywodraethu ansawdd, diwylliant sefydliadol ac ymddygiadau, strategaeth, strwythurau a phrosesau, llifoedd gwybodaeth ac adroddiadau.
- 69 Canfûm fod y Bwrdd Iechyd wedi disgrifio'i flaenoriaethau ansawdd a diogelwch blynyddol a bod trefniadau corfforaethol da ar gyfer monitro risg. Mae adnoddau wedi'u neilltuo i wella ansawdd a cheir defnydd da o dimau lleol ar lefel weithredol i gasglu gwybodaeth am brofiad cleifion. Mae gwerthoedd ac ymddygiadau'r Bwrdd Iechyd wedi hen ymsefydlu, gan hybu diwylliant agored ac o ddysgu, ac mae fframwaith ansawdd a diogelwch yn nodi'r prosesau ar gyfer sicrwydd. Ceir perchnogaeth ar ansawdd a diogelwch ar lefelau gweithredol a gweithrediadol, ac mae trefniadau pwyllgor sefydledig yn eu lle i ddarparu trefniadau craffu a sicrwydd.
- 70 Fodd bynnag, canfu fy ngwaith fod trefniadau ar gyfer monitro blaenoriaethau ansawdd heb gael eu cwblhau eto. Cyfyngedig yw'r adnoddau i gefnogi trefniadau llywodraethu ansawdd yn gorfforaethol. Mae adnoddau ychwanegol wedi'u gwreiddio o fewn y grwpiau gwasanaeth, ond mae'r rhain yn gweithio ar wahân i'w gilydd ac mae risg eu bod yn gwanhau perchnogaeth o fewn yr isadrannau. Mae angen cynyddu amlygrwydd a mynychder trafodaethau am archwilio clinigol a marwolaethau ar lefel pwyllgorau, a cheir diffyg dull cydgysylltiedig a strategol i gasglu gwybodaeth am brofiad cleifion. Er gwaethaf trefniadau da ar gyfer risgiau corfforaethol, ceir materion gyda'r cofrestrau risgiau gweithredol a llifoedd gwybodaeth. Cymysglyd yw ymwybyddiaeth o'r gwerthoedd ac ymddygiadau, ac nid oes diwylliant agored ac o ddysgu'n cael ei adnabod bob amser gan staff, gyda phryderon na fydd y Bwrdd Iechyd yn gweithredu mewn ymateb i bryderon bob amser. Mae cydymffurfiaeth â phrosesau arfarnu'n isel a gellid gwneud mwy i hyrwyddo a gwreiddio dysgu ar draws y sefydliad.
- 71 Mae'r cyfrifoldeb am gyflawni'r agenda ansawdd a diogelwch yn gorwedd gyda'r arweinwyr nyrsio gan mwyaf ac mae nifer o newidiadau mewn personél ar lefel weithredol a gweithrediadol wedi cyflwyno heriau. Er gwaethaf datblygiad y fframwaith, nid yw wedi cael ei roi ar waith ac mae gwendidau mewn dulliau llywodraethu ansawdd ar lefel weithredol yn arwain at golli pryderon ynghylch ansawdd, megis y rhai a amlygwyd yn yr adroddiad diweddar ar lawfeddygaeth gardiaidd. Mae diffyg cymorth dadansoddi data, dangosfyrddau ansawdd eglur a dealltwriaeth am ddata'n effeithio ar berchnogaeth weithredol ar ansawdd gofal a gwaith i fonitro'i berfformiad. Mae'r Bwrdd Iechyd yn ymwybodol o wendidau yn ei drefniadau ac mae wedi cwblhau ei adolygiad llywodraethu mewnol ei hun yn ddiweddar.



## Gwasanaethau Radioleg: Diweddariad ar Gynnydd

- 72 Fe wnaeth fy ngwaith ystyried cynnydd a wnaed gan y Bwrdd Iechyd i fynd i'r afael â'm hargymhellion blaenorol mewn perthynas â gwasanaethau radioleg.
- 73 Canfûm fod y Bwrdd Iechyd wedi gwella'r ffordd y mae'n cynllunio ac yn darparu gwasanaethau radioleg. Mae sefydlu un gyfarwyddiaeth Radioleg ym mis Ebrill 2019 wedi galluogi'r gwasanaeth i ymateb yn gyson i'r heriau y mae'n eu hwynebu. Mae cynllunio'r galw a chapasiti mewn modd systematig wedi darparu sylfaen eglur i gyfleu'r achos dros gynyddu capasiti. Mae arweinyddiaeth weithredol gref wedi codi proffil radioleg, gan sicrhau ei bod yn rhan annatod o gynllunio gweithredol. Fodd bynnag, ychydig o drafodaeth am wasanaethau radioleg sydd gan y Bwrdd a'i bwylgorau.

# Atodiad 1

## Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

### Arddangosyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r adroddiadau a gyhoeddwyd ar y Bwrdd Iechyd yn 2021.

Adroddiad	Dyddiad
<b>Adroddiadau archwilio ariannol</b>	
Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol	Mehefin 2021
Barn ar y Datganiadau Ariannol	Mehefin 2021
Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cronfeydd Elusennol	Rhagfyr 2021
<b>Adroddiadau archwilio perfformiad</b>	
Ei Wneud yn Wahanol, Ei Wneud yn Iawn? (Themâu, gwersi a chyfleoedd Cymru Gyfan sy'n codi o Aseidiadau Strwythuredig 2020 mewn perthynas â threfniadau llywodraethu'r GIG yn ystod COVID-19)	Ionawr 2021
Profi, Orlhain, Diogelu yng Nghymru: Trosolwg o'r Cynnydd Hyd Yma	Mawrth 2021
Trefniadau Llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru	Mai 2021
Gweithredu rhaglen frechu COVID-19 yng Nghymru	Mehefin 2021

Adroddiad	Dyddiad
Asesiad Strwythuredig 2021: Cam 1 Trefniadau Cynllunio Gweithredol	Gorffennaf 2021
Gofalu am y Gofalwyr? (Themâu, gwersi a chyfleoedd Cymru Gyfan sy'n codi o Aseidiadau Strwythuredig 2020 mewn perthynas â lles staff yn ystod COVID-19)	Hydref 2021
Asesiad Strwythuredig 2021: Cam 2 Trefniadau Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Ariannol	Rhagfyr 2021
Adolygiad o Lywodraethu Ansawdd	Ionawr 2022
Gwasanaethau Radioleg: Diweddariad ar Gynnydd	Ionawr 2022
<b>Arall</b>	
Cynllun Archwilio 2021	Chwefror 2021

Roedd fy rhaglen ehangach o astudiaethau gwerth-am-arian cenedlaethol yn 2021 yn cynnwys adolygiadau a oedd yn canolbwyntio ar y GIG a thestunau sy'n rhychwantu'r sector cyhoeddus cyfan. Ariennir yr astudiaethau hyn yn nodweddiadol trwy Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u cyflwynir i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i gefnogi ei waith o ran craffu ar wariant cyhoeddus. Mae'r adroddiadau ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

### Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad sy'n dal ar y gweill

Ceir nifer o archwiliadau o berfformiad sy'n dal ar y gweill yn y Bwrdd Iechyd. Dangosir y rhain yn y tabl canlynol, gyda'r dyddiadau pan amcangyfrifir y bydd y gwaith yn cael ei gwblhau.

Adroddiad	Dyddiad cwblhau a amcangyfrifir
Gofal heb ei drefnu	Cam 1 – Chwefror 2022 Amseriad gwaith pellach sydd wedi'i gynnwys fel rhan o gynllun 2022 heb ei gadarnhau eto.
Trefniadau comisiynu a chontractio ar ôl y newid i ffin Pen-y-bont ar Ogwr	Chwefror 2022
Orthopaedeg	Mawrth 2022

# Atodiad 2

## Ffi archwilio

Roedd Cynllun Archwilio 2021 yn nodi ffi archwilio arfaethedig o £391,807 (heb gynnwys TAW). Mae fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi wirioneddol, ar y sail bod peth o'r gwaith yn dal i fod ar y gweill, yn gyson â'r ffi a nodwyd yn yr amlinelliad.

# Atodiad 3

## Risgiau archwilio ariannol

### Arddangosyn 4: risgiau archwilio ariannol

Roedd fy Nghynllun Archwilio ar gyfer 2021 yn nodi'r risgiau archwilio ariannol ar gyfer yr archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21. Mae'r tabl isod yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr aethpwyd i'r afael â hwy fel rhan o'r archwiliad.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Mae'r risg y gallai rheolwyr wrthwneud rheolaethau'n bresennol ym mhob endid. O ystyried y ffordd anrhagweladwy y gallai gwrthwneud o'r fath ddigwydd, tybir bod hon yn risg arwyddocaol [ISA 240.31-33].	Bydd y tîm archwilio yn: <ul style="list-style-type: none"><li>• profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol;</li><li>• adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer gwyrdueddiadau; a</li><li>• gwerthuso'r sail resymegol ar gyfer unrhyw drafodion arwyddocaol y tu allan i gwrs arferol busnes.</li></ul>	Fe wnaeth fy nhîm archwilio: <ul style="list-style-type: none"><li>• brofi cofnodion dyddlyfr;</li><li>• adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu, yn enwedig taliadau gofal sylfaenol; ac</li><li>• ni chanfu unrhyw drafodion y tu allan i gwrs arferol busnes.</li></ul> Ni chododd unrhyw faterion o'r gwaith a wnaed.
Ceir risg arwyddocaol y bydd y Bwrdd yn methu â chyflawni ei ddyletswydd ariannol gyntaf i adennill costau dros gyfnod o dair blynedd. Mae'r sefyllfa ym mis 10 yn dangos diffyg o un flwyddyn i'r llall o £20.6m a diffyg a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn o £24.5m. Mae hyn ynghyd â'r alldroeon ar gyfer 2018-19 a 2019-20, yn golygu y	Bydd fy nhîm archwilio'n canolbwyntio'i waith profi ar feysydd o fewn y datganiadau ariannol a allai gynnwys gwyrduedd adrodd. Gallaf ddewis gosod adroddiad o sylwedd ar y datganiadau ariannol sy'n egluro'r methiant a'r amgylchiadau a oedd yn bodoli pan ddigwyddodd.	Fe wnaeth fy nhîm adolygu trafodion diwedd blwyddyn, yn enwedig croniadau a thorbwyntiau. Ni chododd unrhyw faterion o'r gwaith a gyflawnwyd. Dewisais osod adroddiad o sylwedd ar y datganiadau ariannol a oedd yn egluro'r methiant a'r

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
<p>rhagwelir diffyg dros dair blynedd.</p> <p>Lle mae'r Bwrdd yn methu â chyflawni'r ddyletswydd hon, byddaf yn amodi fy marn ar reoleidd-dra ac yn gosod adroddiad o sylwedd ar y datganiadau ariannol i amlygu'r methiant.</p> <p>Mae'r pwysau ariannol cyfredol ar y Bwrdd yn cynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon y rheolwyr fod yn wyrdueddol mewn ymgais i gyflawni'r ddyletswydd ariannol.</p>		<p>amgylchiadau a oedd yn bodoli pan ddigwyddodd.</p>
<p>Mae argyfwng cenedlaethol COVID-19 yn parhau ac fe allai'r pwysau ar adnoddau staff a phwysau gweithio o bell effeithio ar baratoi ac archwilio'r cyfrifon. Ceir risg y bydd ansawdd y cyfrifon a'r papurau gwaith ategol yn cael ei beryglu gan arwain at fwy o wallau. Gallai trefniadau monitro ansawdd gael eu peryglu oherwydd materion amseru a/neu argaeledd adnoddau.</p>	<p>Byddwn yn trafod eich proses cau cyfrifon a threfniadau monitro ansawdd gyda'r tîm paratoi cyfrifon ac yn monitro'r broses paratoi cyfrifon. Byddwn yn helpu i adnabod meysydd lle gall fod bylchau mewn trefniadau.</p>	<p>Fe wnaeth fy nhîm archwilio ystyried proses cau cyfrifon y Bwrdd lechyd a'i drefniadau monitro ansawdd fel rhan o'r archwiliad. Ni chanfuwyd unrhyw faterion.</p>
<p>Bydd y ffrydiau cyllid a gwariant cynyddol yn 2020-21 i ymdrin â phandemig COVID-19 yn cael effaith sylweddol ar y risgiau o gamdatganiadau perthnasol, ar drefn ein harchwiliad ac ar ein dull o'i gyflawni. Mae enghreifftiau o faterion yn cynnwys</p>	<p>Byddwn yn adnabod y materion allweddol a'r risgiau cysylltiedig ac yn cynllunio ein gwaith i gael y sicrwydd y mae ei angen ar gyfer ein harchwiliad.</p>	<p>Fe wnaeth fy nhîm archwilio ystyried a chynnal cyswllt â'r Bwrdd lechyd i sicrhau'r driniaeth gyfrifyddu gywir a goblygiadau archwilio.</p>

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
<p>cyfrifyddu ar gyfer ysbytai maes a'u costau cysylltiedig; twyll, gwall, a risgiau o ran rheoleidd-dra mewn perthynas â gwariant ychwanegol; prisio rhestrau eiddo ar ddiwedd y flwyddyn, gan gynnwys Eiddo, Offer a Chyfarpar; ac amcangyfrif balansau gwyliau blynyddol.</p>		
<p>Mae'r broses o roi menter 'y cynllun yn talu' ar waith mewn perthynas â threfniadau treth pensiwn y GIG ar gyfer staff clinigol yn dal i fynd rhagddi. Y llynedd fe gynhwysom ni baragraff 'Pwyslais ar Fater' yn y farn archwilio a oedd yn tynnu sylw at eich datgeliad ynghylch y rhwymedigaeth ddigwyddiadol. Fodd bynnag, pe bai unrhyw wariant yn ystod y flwyddyn, byddem yn ystyried ei fod yn afreolaidd gan y byddai'n groes i ofynion 'Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru'.</p>	<p>Byddwn yn adolygu'r dystiolaeth flwyddyn yn ddiweddarach mewn perthynas â defnyddio'r cynllun a'r angen am ddarpariaeth, a'r effaith ganlyniadol ar y farn ynghylch rheoleidd-dra.</p>	<p>Fe wnaeth fy nhîm archwilio ystyried y driniaeth gyfrifyddu a'r goblygiadau archwilio. Cafodd Rhwymedigaeth Ddigwyddiadol ei chynnwys ar gyfer hyn yn y datganiadau ariannol a chafodd Pwyslais ar Fater ei gynnwys yn ein barn archwilio.</p>
<p>Bydd ysbytai maes Stiwdios y Bae a Llandarcy yn fwyfwy perthnasol i'r datganiadau ariannol. Cafodd ysbyty Llandarcy ei ddatgomisiynu tuag at ddiwedd 2020 ac mae disgwyl i ysbyty Stiwdios y Bae gael ei ddatgomisiynu yn haf 2021. Mae natur newydd a chymhleth y prosiect hwn, ynghyd â'i</p>	<p>Rydym wedi bod yn ymgysylltu'n rheolaidd â'r Bwrdd lechyd i aros gyfuwch â phrosiectau'r ysbytai maes a'r driniaeth gyfrifyddu arfaethedig. Bydd yr ysbytai'n rhan allweddol o'm gwaith i brofi'r datganiadau ariannol a'r datganiad llywodraethu blynyddol.</p>	<p>Fe wnaeth fy nhîm archwilio ystyried a chynnal cyswllt â'r Bwrdd lechyd i sicrhau'r driniaeth gyfrifyddu gywir ac ystyried y goblygiadau archwilio</p>



Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
werth uchel, yn achosi risg o gamddatganiad yn y datganiadau ariannol.		
Os bydd balansau rhestrau eiddo'r Bwrdd lechyd yn y datganiadau ariannol yn berthnasol a ninnau'n methu â bod yn bresennol yn ystod rhannau o waith y Bwrdd lechyd i gyfrif ei restrau eiddo, mae'n debygol y byddem yn cyhoeddi barn cyfyngiad ar gwmpas amodol. Byddai'r amodiad hwn yn angenrheidiol am na fyddem wedi gallu cael digon o dystiolaeth archwilio i ategu balans perthnasol yn y datganiadau ariannol. Mae'n bwysig pwysleisio wrthyfych na fyddai'r amodiad i'w briodoli i ddiffygion yn systemau na gweithredoedd y Bwrdd lechyd, ond yn hytrach i effaith COVID-19 ar un o'n gweithdrefnau archwilio allweddol.	Byddaf yn parhau i asesu effaith COVID-19, a threfniadau'r cyfyngiadau symud, ar fy archwiliad o restr eiddo'r Bwrdd lechyd ar ddiwedd y flwyddyn.	Fe wnaeth fy nhîm archwilio ystyried balans y rhestrau eiddo ar ddiwedd y flwyddyn. Nid oedd hwn yn berthnasol.
Gohiriwyd cyflwyno IFRS 16 Prydlesi tan 1 Ebrill 2022 a gallai fod risgiau i'w rhoi ar waith. Mae gofyn gwneud gwaith sylweddol i nodi prydlesi a gallai argyfwng cenedlaethol COVID-19 achosi risgiau i'w rhoi ar waith.	Byddwn yn gwneud peth gwaith cynnar i adolygu parodrwydd ar gyfer cyflwyno IFRS 16 Prydlesi.	Fe wnaeth fy nhîm archwilio adolygu'r parodrwydd ar gyfer cyflwyno IFRS 16 Prydlesi. Ni chododd unrhyw faterion o'r gwaith a wnaed.
Mae rhai datgeliadau yn yr Adroddiad ar	Byddwn yn archwilio'r Adroddiad ar	Fe wnaeth fy nhîm archwilio adolygu'r

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
<p>Gydnabyddiaeth Ariannol, megis cydnabyddiaeth ariannol uwch swyddogion ac aelodau annibynnol, yn cael eu harchwilio gan gymhwyso lefel perthnasedd is. Felly mae'r datgeliadau yn eu hanfod yn fwy tueddol o gael eu camddatgan yn berthnasol ac felly'n faes allweddol y rhoddir sylw iddo wrth archwilio.</p>	<p>Gydnabyddiaeth Ariannol i wirio bod y Bwrdd Iechyd wedi adlewyrchu'r holl newidiadau hysbys i uwch swyddi, a bod yr holl ddatgeliadau'n gyflawn ac yn gywir</p>	<p>Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Ni chododd unrhyw faterion arwyddocaol o'r gwaith a wnaed</p>





Archwilio Cymru  
24 Heol y Gadeirlan  
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: [post@archwilio.cymru](mailto:post@archwilio.cymru)

Gwefan: [www.archwilio.cymru](http://www.archwilio.cymru)

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.  
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.